

INKLYUZIV IQTISODIY RIVOJLANISH

*Shohruh Suyunov**Toshkent Davlat Iqtisodiyot**Universiteti, Iqtisodiyot**fakulteti, I-92 guruh talabasi*

Annotatsiya: Iqtisodiy rivojlanish va farovonlik uzoq muddatli iqtisodiy o‘shish bilan bog‘liq bo‘lganligi sababli, yuqori va barqaror o‘shish sur‘atlariga erishish har doim iqtisodiy siyosatning asosiy maqsadlaridan biri bo‘lib kelgan. Maqolada nafaqat iqtisodiy o‘shishni ta‘minlash, balki inson kapitalining umumiy farovonligi va rivojlanishini ta‘minlaydigan inklyuziv o‘shishni ta‘minlash zarurligi ta‘kidlangan. Maqolada inklyuziv rivojlanish indeksining konsepsiyasi milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligi, uning barqarorligi va ijtimoiy yo‘naltirilganligi uchun integral baholash mezoni sifatida ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: inson kapitali, inklyuzivlik, turmush darajasi, iqtisodiy o‘shish, YaIM, inklyuziv institutlar

Abstract: Since economic development and well-being are associated with long-term economic growth, achieving high and sustainable growth rates has always been one of the main goals of economic policy. The article emphasizes the need to ensure not only economic growth, but also inclusive growth that ensures the general well-being and development of human capital. The article considers the concept of the inclusive development index as an integral assessment criterion for the competitiveness of the national economy, its sustainability and social orientation.

Keywords: human capital, inclusion, living standards, economic growth, GDP, inclusive institutions

Абстрактный: Поскольку экономическое развитие и процветание связаны с долгосрочным экономическим ростом, достижение высоких и устойчивых темпов роста всегда было одной из основных целей экономической политики. В статье подчеркивается необходимость обеспечения не только экономического роста, но и инклюзивного роста, обеспечивающего общее благополучие и развитие человеческого капитала. В статье понятие индекса инклюзивного развития рассматривается как интегральный критерий оценки конкурентоспособности национальной экономики, ее устойчивости и социальной направленности.

Ключевые слова: человеческий капитал, инклюзивность, уровень жизни, экономический рост, ВВП, инклюзивные институты

Kirish

Zamonaviy sharoitda jahon iqtisodiyotining rivojlanishi davlatlar o'rtasida va alohida davlatlar ichidagi tengsizlikning kuchayishi bilan tavsiflanadi. Globallashtirish jarayonida iqtisodiy imkoniyatlar kapital oqimining beqarorligi, qarzga qaramlikning o'sishi, tengsizlikning kuchayishi, qashshoqlikning o'sishi, moliya sektorining beqarorligi bilan bog'liq xavfli risklar bilan birga keladi. Jahon iqtisodiyotida ro'y berayotgan transformatsion jarayonlar uning asosiy ustuvorliklari va rivojlanish strategiyalarining o'zgarishiga olib keladi.

Hozirgi zamonda davlat, jamiyat va biznes o'rtasida maqbul muvozanatni topish har qanday davlatning asosiy maqsadi sifatida ko'rib chiqiladi. Iqtisodiy o'sish notekis rivojlanish sharoitida mumkin emas, inklyuziv iqtisodiyot nomutanosiblikni kamaytirishni va barcha aholi guruhlari o'rtasida iqtisodiy manfaatlarni teng taqsimlashni o'z ichiga oladi. Inklyuziv iqtisodiyotning maqsadi iqtisodiy mustaqillikka teng huquqli kirishni va aholi ichidagi turli ijtimoiy guruhlarining cheklanmagan o'zaro ta'sirini rivojlantirishdir. Hozirgi vaqtda iqtisodiy rivojlanishning jahon tendentsiyalari xalqaro bozorlarni kengaytirish va integratsiyalashuvining ijobiy dinamikasini, mamlakatlar o'rtasidagi xalqaro iqtisodiy aloqalarni chuqurlashtirishni ko'rsatmoqda va afsuski, mamlakatlar aholisining asosiy qismi bu yaxshilanishni sezmayapti. Buning sababi shundaki, odamlar hayot sifatini yalpi ichki mahsulot ko'rsatkichlari yoki iqtisodiy rivojlanish dinamikasi bilan emas, balki yaxshilanishni faqat o'z hayotlari prizmasida, ya'ni turmush darajasidagi real o'zgarishlar va hayotdagi real o'zgarishlar orqali his qilishlari mumkin. ularning daromadlari.¹

Asosiy qism

Birgalikda barcha zamonaviy omillarning ta'siri, bir tomondan, ko'plab mamlakatlarning iqtisodiy o'sishiga, texnologik modernizatsiyasi va iqtisodiyotini raqamlashtirishga olib keladi, ikkinchidan, iqtisodiyotning yuqori haq to'lanadigan tarmoqlari va ishchilari o'rtasida daromadlar tengsizligining kuchayishiga olib keladi. qoloq texnologiyalarni saqlaydigan an'anaviylarda.

Tengsizlik rivojlanishning yon ta'siri va iqtisodiy o'sish qashshoqlikni kamaytirishga yordam beradi, degan g'oya ko'plab tadqiqotchilar tomonidan qo'llab-quvvatlanadi. Bu tengsizlik va iqtisodiy o'sish muammolari o'zaro bog'liq degan xulosaga keladi.

Ko'pgina mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, turli omillarning qarama-qarshi ta'siri sharoitida standart iqtisodiy modellar rivojlanayotgan mamlakatlarda mintaqaviy tengsizlik va aholining turli qatlamlarining turmush darajasi muammolarini hal qilish uchun etarli darajada yo'l-yo'riq bo'lmasligi mumkin. Mintaqaviy siyosatning mavjud modellari va umumiy qoidalarining aksariyati statik

¹https://www.researchgate.net/publication/371195425_Development_of_Inclusive_Economy_as_the_Basis_of_Economic_Growth_of_the_Global_Economy

xususiyatga ega bo'lib, mamlakat hududlari iqtisodiy rivojlanishida tengsizlik paydo bo'lishining sabablaridan biri sifatida yangi global muammolarning ta'sirini hisobga olmaydi.²

Inklyuziv iqtisodiy rivojlanish - bu jinsi, millati va ijtimoiy-iqtisodiy holatidan qat'i nazar, jamiyatning barcha qatlamlari iqtisodiy o'sishdan naf ko'rishini ta'minlashga qaratilgan rivojlanish paradigmasi. U har bir insonning iqtisodiyotda ishtirok etishi uchun imkoniyatlar yaratish, qashshoqlik va tengsizlikni kamaytirish, ijtimoiy adolatni mustahkamlashni nazarda tutadi.

Inklyuziv iqtisodiy rivojlanishning asosiy komponentlari:

Iqtisodiy o'sish: Kuchli va barqaror iqtisodiyot inklyuziv rivojlanish uchun zarurdir. U ijtimoiy dasturlar, infratuzilma va inson kapitaliga sarmoya kiritish uchun zarur resurslarni taqdim etadi.

Ish o'rinlari yaratish: Sifatli ish o'rinlarini yaratish, ayniqsa, yoshlar va ayollar uchun muhim ahamiyatga ega. Bu ish o'rinlari adolatli ish haqi, munosib mehnat sharoitlari va malaka oshirish imkoniyatlarini taqdim etishi kerak.

Ta'lim va ko'nikmalarni rivojlantirish: Ta'lim va o'qitishga sarmoya kiritish malakali ishchi kuchini shakllantirish uchun zarurdir. Bu odamlarga zamonaviy iqtisodiyotda ishtirok etish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni egallashga yordam beradi.

Ijtimoiy himoya: Ijtimoiy himoya, ishsizlik nafaqalari va sog'liqni saqlash kabi ijtimoiy himoya dasturlari qashshoqlik va tengsizlikni kamaytirishga yordam beradi.

Infratuzilmani rivojlantirish: Yo'llar, ko'priklar va portlar kabi infratuzilmaga sarmoya kiritish iqtisodiy faoliyatni osonlashtirishi va qashshoqlikni kamaytirishi mumkin.

Inklyuziv moliyaviy tizimlar: kreditlar va omonat hisobvaraqlari kabi moliyaviy xizmatlardan foydalanish jismoniy shaxslar va korxonalar, ayniqsa ayollar va kichik biznes uchun imkoniyatlarni kengaytirishi mumkin.

Gender tengligi: gender tengligini targ'ib qilish inklyuziv rivojlanish uchun zarurdir. Ayollarning iqtisodiy imkoniyatlarini kengaytirish muhim ijtimoiy va iqtisodiy foyda keltirishi mumkin.

Atrof-muhitning barqarorligi: Barqaror rivojlanish amaliyoti iqtisodiy o'sish atrof-muhit hisobiga tushmasligini ta'minlaydi.

Qiyinchiliklar va imkoniyatlar:

Inklyuziv iqtisodiy rivojlanish ezgu maqsad bo'lsa-da, u ko'plab muammolarga duch keladi, jumladan:

Tengsizlik: Doimiy tengsizlik inklyuziv o'sishga to'sqinlik qilishi mumkin.

² <https://cyberleninka.ru/article/n/inklyuzivnoe-razvitie-ekonomiki-kak-metod-preodoleniya-regionalnogo-neravenstva>

Korruptsiya: Korruptsiya iqtisodiy rivojlanishga putur etkazishi va tengsizlikni kuchaytirishi mumkin.

Siyosiy beqarorlik: Siyosiy beqarorlik iqtisodiy faoliyatni buzishi va investitsiyalarni to'xtatishi mumkin.

Ushbu qiyinchiliklarga qaramay, inklyuziv iqtisodiy rivojlanishga ko'maklashish uchun katta imkoniyatlar mavjud. To'g'ri iqtisodiy siyosatni amalga oshirish, ta'lim va malaka oshirishga sarmoya kiritish hamda ijtimoiy adolatni rag'batlantirish orqali mamlakatlar hamma uchun yanada adolatli va farovon kelajak yaratishi mumkin.

Xulosa

Inklyuziv iqtisodiy rivojlanish ko'p qirrali yondashuv bo'lib, yaxlit strategiyani talab qiladi. Iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, sifatli ish o'rinlarini yaratish, ta'lim va malaka oshirishga sarmoya kiritish hamda ijtimoiy himoyani ta'minlash orqali mamlakatlar o'z fuqarolarini kengaytirishi, qashshoqlik va tengsizlikni kamaytirishi mumkin.

Biroq, korruptsiya, siyosiy beqarorlik va iqlim o'zgarishi kabi muammolar taraqqiyotga to'sqinlik qilishi mumkin. Bu to'siqlarni yengib o'tish uchun hukumatlar, biznes va fuqarolik jamiyati tashkilotlari inklyuzivlik va barqarorlikka ustuvor ahamiyat beruvchi siyosat va dasturlarni amalga oshirishda birgalikda harakat qilishlari kerak.

Pirovardida, inklyuziv iqtisodiy rivojlanishning maqsadi har bir inson o'z salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish va jamiyat farovonligiga hissa qo'shish imkoniyatiga ega bo'lgan dunyoni yaratishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. https://www.researchgate.net/publication/371195425_Development_of_Inclusive_Economy_as_the_Basis_of_Economic_Growth_of_the_Global_Economy
2. <https://cedr.tsue.uz/index.php/journal/article/view/437>
3. <https://cyberleninka.ru/article/n/inklyuzivnoe-razvitie-ekonomiki-kak-metod-preodoleniya-regionalnogo-neravenstva>
4. <https://interoncof.com/index.php/italy/article/download/1630/1503/2903>